

גאוגרפיה – אדם וסביבה

סמל שאלון: 57282

הנושאים שייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב-√.
הנושאים שלא ייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב-X.

הפיתוח והתכנון המרחבי

נושא 1: מדידת רמת פיתוח של מדינות	
א. מדדים לבחינת רמת הפיתוח של מדינות	
1. סוגי מדדים	√
2. השימושים במדדי רמת הפיתוח ומגבלותיהם	√
3. תהליכי שינוי במבנה המגזרים במשק	√
ב. ההשלכות של תהליכי הפיתוח על תחומים שונים במדינה	
1. פיתוח מואץ	√
2. פיתוח אי-שוויוני	√
3. האתיקה של הפיתוח	X
נושא 2: גורמים לשונות בתהליכי הפיתוח	
א. גורמים כלכליים-היסטוריים לתהליכי פיתוח	
א. הקולוניאליזם – השפעתו על אופי הפיתוח ועל היקפו במושבות (המדינות המתפתחות כיום)	X
ב. הקולוניאליזם – השלכות הקולוניאליזם על מבנה המשק במדינות המפותחות	√
2. הסחר העולמי	√
ב. תהליך הגלובליזציה – מחולל תהליכי פיתוח מרחביים	
– מאפייני תהליך הגלובליזציה ותפקידם של תאגידים רב־לאומיים	√
1. הגלובליזציה במדינות המתפתחות	X
2. השפעת תהליך הגלובליזציה על המדינות המפותחות	√
3. דילמות ערכיות בתהליך הגלובליזציה	X
נושא 3: העיר במרחב העולמי – תהליכי התפתחות, תכנון ופיתוח	
א. ערים בעולם – תהליכי עיור, גורמי מיקום ומאפייני הפיתוח העירוני	
1. שלבים בתהליך העיר	√
2. גורמי מיקום של ערים	√
3. המעבר מעיר של ימי הביניים לעיר התעשייתית והפוסט־תעשייתית	X
4. מאפייני הפיתוח העירוני במדינות מפותחות	√
5. מאפייני הפיתוח העירוני במדינות מתפתחות	X
ב. חתך מחירי קרקע בעיר והשפעתו על מבנה המרחב העירוני	√

מועדי תשפ"ו, 2026

הנושאים שייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב-√.
הנושאים שלא ייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב-X.

ג. רכיבי המרחב העירוני	
1.	שימושי הקרקע בעיר
2.	מרכז העיר – מאפיינים
3.	המרחב המסחרי – מאפיינים ותהליכי שינוי
4.	תמורות במרחב התעשייתי
5.	תמורות במרחב המגורים
6.	פיתוח מול שימור במרחב העירוני
ד.	המעבר מעיר למטרופולין
ה. רכיבי המרחב החברתי בעיר	
1.	היבדלות מרחבית
2.	צדק מרחבי-סביבתי
ו. אזור המגע בין הכפר לבין העיר – השובל העירוני-כפרי	
1.	מאפייני אזור המגע בין העיר לבין הכפר
	– מאפייני השובל העירוני-כפרי בעולם המתפתח
	– מאפייני השובל העירוני-כפרי בעולם המפותח
2.	חשיבות השמירה על השובל העירוני-כפרי הירוק
ז. עיר עולם – מוקד גלובלי לפעילות כלכלית	
1.	ערי עולם – מאפיינים
2.	ערי עולם – הגורמים לצמיחה והשלכותיה
נושא 4: המרחב הכפרי בעולם המפותח והמתפתח – מאפיינים, מהפכות ותמורות	
א. המרחב הכפרי	
1.	היישוב הכפרי
2.	מדרג היישובים במרחב הכפרי
ב. המהפכות החקלאיות	
1.	המהפכה החקלאית הראשונה
2.	המהפכה החקלאית השנייה
3.	המהפכה החקלאית השלישית
4.	"המהפכה הירוקה" בעולם המתפתח
ג. החקלאות בעולם המתפתח	
1.	איכרות
2.	טיפוסי החקלאות הזעירה
3.	חקלאות מסחרית

מועדי תשפ"ו, 2026

הנושאים שייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב-√.
הנושאים שלא ייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב-X.

ד. החקלאות בעולם המפותח	
√	1. חקלאות מסחרית מתמחה
√	2. בעיות החקלאות המסחרית
√	ה. תמורות במרחב הכפרי בעולם המפותח
ו. חקלאות וסביבה	
√	1. פגיעה בסביבה – קרקע ומקורות מים
√	2. חקלאות בת-קיימה – השפעת החקלאות הימית על הסביבה הימית
נושא 5: זרזי פיתוח – משאבים, תחבורה ותקשורת	
א. משאבים המהווים תשתית לפיתוח	
X	1. משאבי טבע – מקורות אנרגיה ומחצבים
√	2. משאבי סביבה ונוף
X	3. משאבי מים כבסיס לפיתוח חקלאי
X	4. משאבי ים
X	5. משאבי אנוש
ב. תשתיות תחבורה ותקשורת – זרזי פיתוח	
√	1. רשת תחבורה – מאפייניה ומרכיביה
√	2. אמצעי תקשורת המגשרים על מרחקים
נושא 6: תכנון ופיתוח במרחב העולמי – תהליכים, יתרונות והשלכות סביבתיות	
א. גורמים ותהליכים בתכנון ופיתוח	
√	1. גורמים לצורך בפיתוח ובתכנון
√	2. תהליכים והיבטים בתכנון ובפיתוח
√	ב. תרומת הפיתוח לאדם ולחברה
ג. השלכות הפיתוח על הסביבה	
√	1. נזקים סביבתיים עקב תהליכי פיתוח
√	2. דרכים למזעור הנזקים לסביבה
√	3. דרכים למזעור הנזקים לסביבה – הפקת אנרגיה ממקורות לא מתכלים
√	ד. פיתוח בר-קיימה
ה. תכנון ופיתוח מיזמים בישראל	
X	1. חקר מקרה של מיזם קיים
X	2. הדמיית תכנון מיזם בישראל

הנושאים שייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב-√.
 הנושאים שלא ייכללו בחומר הלימודים לבחינה מסומנים ב-X.

כדור הארץ והסביבה

נושא 1: אסונות טבע והתמודדות האדם עימם	
√	א. התפרצויות געשיות גורמים, מאפיינים ודרכי התמודדות
	ה. גלישות קרקע ומפולות שלגים
√	– הגורמים לגלישות קרקע ולמפולות שלגים
√	– הנזקים ותוצאותיהם
√	– התמודדות האדם עם גלישות קרקע ומפולות שלג
נושא 2: תהליכים מחזוריים המעצבים את פני כדור הארץ	
	א. תהליכים אטמוספריים
√	– רוחות עולמיות ורוחות מקומיות
√	– אזורי אקלים בעולם – משווני, מונסוני
√	– תופעות אקלימיות: אינוורסיה, ערפל, משקעים
	ב. תהליכים גאומורפיים
√	תהליכי בלייה סוגי בלייה: בלייה כימית ובלייה מכנית והגורמים השונים המשפיעים על תהליכי בליית הסלע
נושא 3: משאבי טבע ואוצרות ניצולים	
√	ניצול משאבי טבע להפקת אנרגייה – הפקת אנרגייה מן הרוח – הפקת אנרגייה גיאותרמית
נושא 4: זיהום משאבי טבע וסביבה	
	ב. זיהום אוויר
√	– מקורות זיהום וסוגי מזהמים
√	– תופעות הערפיח ואי־החום העירוני
√	– התמודדות האדם עם זיהום האוויר
נושא 5: שינויים סביבתיים גלובליים	
	א. שינויי אקלים
√	– שינויים אקלימיים בהווה
√	– תוצאות השינויים האקלימיים